

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Мостовенка Вольдемара Віталійовича на тему: «Формування продуктивності зерна гороху та його якісних показників залежно від вапнування, передпосівної обробки насіння та позакореневих підживлень в умовах Лісостепу правобережного», представленій на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 20 – аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 – агрономія

У результаті розгляду, опрацювання теоретичних та практичних положень дисертаційного дослідження, поданих до розгляду наукових публікацій за темою дисертації Мостовенка Вольдемара Віталійовича, а також за підсумками проведеного фахового семінару, визначено наступне:

Актуальність теми досліджень і отриманих результатів. Забезпечення населення екологічно чистими продуктами харчування, багатими протеїном має важливе значення. Однією із культур, яка може відіграти вагомий роль у вирішенні цієї проблеми є горох овочевий. В Україні продукції з гороху овочевого виробляється недостатньо, що не задовольняє потреби населення та рекомендовані норми споживання (3,3 кг зеленого горошку та інших бобових у рік).

Горох здатен забезпечувати себе азотом на 60-70% і залишати в ґрунті 60-140 кг/га його біологічного еквіваленту. Але для цього необхідно забезпечити рослини мікроелементами, покращити їх доступність, крім того вони є мало витратними при внесенні та не шкодять довкіллю.

Дану проблематику вивчали науковці Гамаюнова В.В., Алмашова В.С., Антипін Р.А., Гончар Т.М., Дідур І.М., Жарінов В.І., Онищенко С.О. Однак, не достатньо вивченими залишилися питання розробки технологічних прийомів вирощування, шляхом покращення дії азотфіксуючих бульбочкових бактерій за рахунок чого підвищуватиметься врожайність і якість продукції, що є актуальним.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Дисертаційна робота виконана

відповідно до плану наукових досліджень Вінницького національного аграрного університету і є складовою частиною науково-дослідницької теми: «Удосконалення елементів технології вирощування зернових та зернобобових культур в умовах Лісостепу Правобережного» (номер державної реєстрації 0117U004702, термін виконання 02.2017-12.2021 рр.), де автором визначено ефективність застосування вапнування, передпосівної обробки насіння та мікродобрив, позакореневих підживлень та вплив на ріст і розвиток та продуктивність рослин гороху овочевого; оптимізовано технологічний процес із використанням запропонованих агрозаходів.

Наукова новизна основних результатів дослідження. Наукова новизна отриманих результатів визначається обраною темою дослідження, його теоретичною та практичною значимістю з огляду на актуальність роботи. Дисертаційне дослідження виконано автором особисто, містить наукові положення та наукові результати, що характеризуються як науково значимі з огляду на потреби теорії та практики за спеціальністю 201 Агрономія.

Основні теоретичні положення наведені в дисертації, стосуються вирішенню актуальних завдань технологічного оновлення та розвитку агропромислового комплексу на основі розробки заходів по реалізації потенціалу продуктивності сортів гороху овочевого за рахунок впровадження науково-обґрунтованих елементів ресурсозберігаючих технологій вирощування.

Найвагоміші результати, що формують наукову новизну, стосуються таких положень:

уперше:

- для умов Лісостепу правобережного розроблені технологічні прийоми вирощування гороху овочевого, які підвищують його продуктивність та якість насіння, внаслідок проведення вапнування ґрунту, передпосівної обробки насіння інокулянтном та мікродобривами, позакореневих підживлень;

удосконалено:

- окремі елементи технології вирощування гороху для умов нестійкого зволоження з метою забезпечення вищої економічної ефективності;

набули подальшого розвитку:

- питання польової схожості, густоти, виживання та висоти рослин; тривалості вегетаційного періоду залежно від погодних та технологічних чинників; особливості функціонування фотосинтетичного та симбіотичного апаратів залежно від впливу сортових особливостей, валнування ґрунту, передпосівної обробки насіння інокулянтном та мікродобривами, позакореневих підживлень.

Запропоновані прийоми дозволяють накопичувати в ґрунті до 90-100 кг/га біологічного азоту, а також отримати високу енергетичну та економічну оцінку запропонованим технологічним прийомам вирощування.

Практична цінність результатів дослідження та їх впровадження.

Цінність отриманих наукових результатів полягає в тому, що теоретичні та практичні положення дисертації зорієнтовані на вирішення актуальних завдань підвищення врожайності гороху овочевого на основі встановлення оптимальних технологічних прийомів вирощування, а розроблені наукові положення логічно доведено до рівня конкретних пропозицій, придатних для впровадження в практику.

Результати, отримані в дисертаційній роботі, впроваджені в виробничу діяльність ТОВ «Калинівський Агрохім» при удосконаленні технологічних прийомів вирощування гороху овочевого отримано у фазі технічної стиглості 8,0 т/га насіння з високими показниками якості (довідка № 12/1 КАХ від 25.05.2021 р.); ТОВ «СП Спілка» (довідка № 14 СП від 21.05.2021 р.) та ТОВ «Сервісагротех» (довідка № 25/2 САТ від 25.05.2021 р.) при апробації елементи технології вирощування гороху овочевого у зазначених господарствах забезпечили рівень урожайності насіння 3,8-4,2 т/га та підвищенню рівня рентабельності на 14,5%.

Підтвердженням наукової та практичної цінності отриманих результатів є використання основних теоретичних та практичних рекомендацій у навчальному процесі Вінницького національного аграрного університету при викладанні

окремих частин навчальних дисциплін «Ґрунтознавство з основами геології» та «Агрохімія» (довідка від 24 червня 2021 року № 611-60-702).

Аналіз кількості наукових публікацій, повноти опублікування результатів дисертації та особистого внеску здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації, засвідчив, що результати дослідження, які викладені в дисертаційній роботі, отримані автором самостійно, та повною мірою відображають основні положення та висновки роботи, доповідалися і обговорювалися на науково-практичних конференціях.

Результати дисертаційної роботи Мостовенка В.В. опубліковано у 6 наукових працях загальним обсягом 3,26 друк. арк., у тому числі 1 стаття – у наукових періодичних виданнях інших держав, включених до міжнародних наукометричних баз – 0,34 друк. арк.; 5 статей – у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних – 2,92 друк. арк. З них відповідають вимогам п. 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167, – 6 публікацій.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав, включених до міжнародних наукометричних баз:

1. Mostovenko V., Didur I. Economic and energy efficiency of growing vegetable peas. *Colloquium-journal*. 2021. № 12 (99). Część 2. P. 47-52 (0,38 друк. арк., особистий внесок – проведено експериментальні дослідження, проведено економічну та енергетичну оцінку вирощування гороху овочевого залежно від сортових особливостей, вапнування ґрунту та системи живлення – 0,34 друк. арк.). DOI: 10.24412/2520-6990-2021-1299-47-52.

Статті у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних:

1. Дідур І.М., Мостовенко В.В. Вплив технологічних прийомів

виращування та формування елементів структури врожаю гороху овочевого в умовах Лісостепу правобережного. *Сільське господарство та лісівництво*. 2019. № 4 (15). С. 21-29 (0,56 друк. арк., особистий внесок – проведено експериментальні дослідження, визначено вплив технологічних прийомів виращування на формування зернової продуктивності – 0,5 друк. арк.). DOI:10.37128/2707-5826-2019-4-2.

2. **Мостовенко В.В.** Вивчення густоти стояння рослин та тривалості вегетаційного періоду гороху овочевого залежно від технологічних прийомів виращування. *Сільське господарство та лісівництво*. 2020. № 2 (17). С. 235-245 (0,63 друк. арк.). DOI: 10.37128/2707-5826-2020-2-21.

3. **Мостовенко В.В.** Формування структури врожаю рослин сортів гороху овочевого залежно від сортових особливостей, вапнування ґрунту та системи живлення. *Сільське господарство та лісівництво*. 2020. № 3 (18). С. 223-232 (0,63 друк. арк.). DOI: 10.37128/2707-5826-2020-3-18.

4. **Дідур І.М., Мостовенко В.В.** Фотосинтетична активність гороху овочевого залежно від сортових особливостей, вапнування ґрунту та системи живлення. *Сільське господарство та лісівництво*. 2020. № 4 (19). С. 42-50 (0,6 друк. арк., особистий внесок – проведено експериментальні дослідження, визначено особливості формування фотосинтетичної активності гороху овочевого від впливу сортових особливостей, проведення вапнування ґрунту та системи удобрення – 0,54 друк. арк.). DOI:10.37128/2707-5826-2020-4-4.

5. **Дідур І.М., Мостовенко В.В.** Динаміка кількості та маси бульбочок азотофіксуючих бактерій гороху овочевого. *Сільське господарство та лісівництво*. 2021. № 1 (20). С. 49-59 (0,69 друк. арк., особистий внесок – проведено експериментальні дослідження, визначено закономірності формування кількості та маси бульбочок азотфіксуючих бактерій від сортових особливостей, вапнування ґрунту та системи живлення – 0,62 друк. арк.). DOI: 10.37128/2707-5826-2021-4.

Положення дисертаційної роботи пройшли апробацію у доповідях і виступах дисертанта на 5 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, що відбулись протягом 2017-2020 рр.

ВИСНОВОК

Дисертація Мостовенка Вольдемара Віталійовича на тему: «Формування продуктивності зерна гороху та його якісних показників залежно від вапнування, передпосівної обробки насіння та позакореневих підживлень в умовах Лісостепу правобережного» є оригінальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що стосується актуальної проблеми і містить оригінальні підходи до вирішення теоретичних і практичних завдань щодо підвищення продуктивності та якості зерна гороху.

Наукові положення, що знайшли відображення в дисертації, є обґрунтованими, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, значний перелік узагальнених, систематизованих та опрацьованих автором фундаментальних робіт вітчизняних та зарубіжних учених і фахівців із питань вирощування та удобрення гороху овочевого та розробці адаптованих сортових технологій вирощування. Роботу виконано державною мовою.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені дисертантом наукові завдання вирішені повністю, мету дослідження досягнуто. Основні положення дисертації містять елементи наукової новизни. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. Наукові положення, висновки і рекомендації повністю обґрунтовані та аргументовані, містять наукову новизну та отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувача відображені основні положення дисертації.

Дисертація Мостовенка Вольдемара Віталійовича на тему: «Формування продуктивності зерна гороху та його якісних показників залежно від вапнування, передпосівної обробки насіння та позакореневих підживлень в умовах Лісостепу правобережного» за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів відповідає спеціальності

